

Pravna zgodovina

1. Razvoj prava v zgodovinskem okolju

Literatura:

Vilfan, Uvod v pravno zgodovino, str.13 – 23

Vilfan, Pravna zgodovina Slovencev, str. 17 – 19

Vilfan, Zgodovinska pravotvornost in Slovenci, str. 32- 37 in 59 – 82

To poglavje opozarja predvsem na spremenljivost prava in na dejavnike, ki odločilno vplivajo na spremembe. Ob vsej spremenljivosti prava opozarja na različno dolžino časovnih obdobjev vpliva teh dejavnikov. Kratko obravnava načine nastanka prava in glavne ideje o nastajanju in veljavnosti prava. V tem poglavju se pojavi nekaj temeljnih pojmov, ki jih obravnavamo v zgodovinskem razvoju.

1. Razvoj prava v zgodovinskem okolju

1.1. Namen pravne zgodovine

1.1.1. Zbiranje in kritična obravnava virov

1.1.2. Vzročna razlaga – spremenljivost vzročnosti – nepredvidljivost časovnega dometa vzročnosti

1.1.2.1. Vrste vzročnosti po trajanju učinkov

Kratkodobna vzročnost: povod in interesi

Srednjedobna vzročnost – tehnologija: pravo – primer odškodninske odgovornosti pravo varstav okolja

Dolgodobna vzročnost – narod: država , meje, manjšine - lastnina

1.1.3. Pravnozgodovinski viri – glavna posebnost pravne zgodovine je raznovrstnejša uporaba virov

1.1.3.1. Zakonodajca

1.1.3.2. Listine – večina tega, kar imenujemo listine so zapisi o sklenjenih pravnih poslih

1.1.3.3. Pisani viri

1.1.3.3.1. Zgodovinska literatura – opisuje predvsem politične dogodke, toda država ni le politična temveč tudi pravna tvorba

1.1.3.3.2. Umetniška literatura – opisi pravnih dogodkov, pravni procesi so zelo dramatični in zato pogosto tema dram filmov. Enaki opisi tudi v romanih in celo pesmih

1.1.3.3.3. Drugi zapisi – nagrobniki, mejniki

1.1.3.4. Predmeti –mejniki, znamenja službe in dostojanstva

1.1.3.5. Kraji – javna zbirališča, kraji, kjer so izvajali kazni. – Friškovec, Gavženhrib

1.1.3.6. Likovna umetnost – uprizoritev prizorov iz pravnega življenja, hierarhija – mrtvaški ples

1.1.3..7. Običaji

1.2. Načini nastajanja prava

1.2.1. Običajno pravo- pravno napotilo – Weißtum ori

- 1.2.1.1. Zapisovanje običajnega prava
- 1.2.1.2. Pravno napotilo (Weistum)
- 1.2.1.3. Pojmovanja o vrednosti starejšega pravnega pravila - grško in kitajsko pojmovanje o prednosti starejšega pravila - »Čim starše, tem pravše«; Valvasor – sodobni kmečki upori – stara pravda
- 1.2.2. Postavljeno pravo
  - 1.2.2.1. Privilegiji
  - 1.2.2.2. Statuti
  - 1.2.2.3. Splošne norme – zakon : postava
- 1.2.3. Poznavalci prava – pravna znanost
  - 1.2.3.1. Prava vešči ljudje
  - 1.2.3.2. Učitelji prava
  - 1.2.3.3. Pravne šole
- 1.2.4. Raba sodišč (usus fori) – tudi v Sloveniji odstopanje od splošne prakse nepravo
- 1.2.5. Judikatura (odločbe sodišč) kot vir prava
- 1.3. Pojmovanja o izvoru prava
  - 1.3.1. Metafizični izvor prava opravičevanje pravne ureditve – pravo je božjega izvora, pravo je pravično
  - 1.3.2. Legendarni zakonodajalci – Manu, Likurg, Leka Dukadjin
  - 1.3.3. Naravnopravna pojmovanja
    - 1.3.3.1. Naravno pravo v antiki in srednjem veku povezovanje božjega in naravnega prava – dve vrsti prava : naravno pravo in postavljeno ali običajno pravo – monarhomahi
    - 1.3.3.2. Novodobno racionalno naravno pravo-- razumno naravno pravo: Hugo Grotius, Thomas Hobbes, John Locke, Charles Montesquieu
  - 1.3.4. Zgodovinskopravna šola
    - 1.3.4.1. Razlogi za nastanek zgodovinskopravne šole Hegel – narodni duh- Savigny-francosko nemški odnosi –
    - 1.3.4.2. Značilnosti zgodovinskopravnega pogleda na nastajanje prava romanski individualizem, germanski kolektivizem, »slovanska« zadruga, Bogišić, Dolenc
  - 1.3.5. Povezava med gospodarskimi sistemi in pravom - ekonomski faktorji – slovensko zamudništvo – »temeljni problem slovenske pravne zgodovine je zgodovina slovenskega kmeta« - »triumf« marksistov?
- 1.4. Civilizacije in pravni sistemi
  - 1.4.1. Pojem civilizacije povezava mestne skupnosti in pravne organizacije
  - 1.4.2. Povezava Toynbeejevih pogledov na razvoj civilizacij s pravnimi sistemi Toynbee in izziv – en izziv različni odgovori: Korint, Atene, Sparta – vloga izziva pri odgovoru: Bizanc in Halkedon
  - 1.4.3. Svetovni pravni sistemi razširjenost in »personalno« načelo: muslimani in hindujci na zahodu
    - 1.4.3.1. Pojem svetovnega pravnega sistema
    - 1.4.3.2. Kontinentalni sistem- postavljeno pravo, šolani pravnik
    - 1.4.3.3. Anglosaški sistem - judikatura, običajno pravo, vloga laikov
    - 1.4.3.4. Islamski pravni sistem - božanski izvor prava, vloga verskih poznavalcev

Ključni pojmi:

Vzročnost – Običajno pravo – Postavljeno pravo – Usus fori – Judikatura – Božje pravo - Naravno pravo – Zgodovinskopravna šola – Romanski individualizem – Germanski kolektivizem - Zadruga – Civilizacija - Kontinentalni sistem – Anglosaški sistem – Islamski sistem

Vprašanja:

Katere primere dolgodobne vzročnosti v zgodovini prava poznaš?

Kakšne vrste prava glede na način nastanka poznaš?

Katere so temeljne značilnosti običajnega prava?

Razmerje običajno pravo: postavljeno pravo

Kakšne odgovore na vprašanje: »od kod pravo?« poznaš?

Kdaj nastopi bistvena sprememba v pojmovanju naravnega prava?

Kakšne odgovore na vprašanje: »kaj najbolj vpliva na oblikovanje prava?« poznaš?

Katera šola je najvišje cenila običajno pravo in zakaj?

Ali obstaja kaka zveza med etničnimi skupnostmi in pravom in zakaj?

Kakšna je zveza med Toynbeejevim pregledom civilizacij in svetovnimi pravnimi sistemi?

Kje veljajo posamezni svetovni sistemi prava?

Katere so bistvene razlike med posameznimi svetovnimi pravnimi sistemi in po katerih merilih?

Kaj pomeni, da je pravo metafizičnega izvora in kje še danes tako mislijo?